

Brazilië

'Bedrijven moeten hier van accountantskantoor

Hoe is het om als Nederlandse RA in het buitenland te werken? Welke positie hebben accountants? Zijn er opmerkelijke verschillen met Nederland? In de achtste aflevering van een serie: Brazilië.

ADRIE BOXMEER

“De status van de RA in Brazilië is onvergelykbaar met die in Nederland. Het is hier geen beschermde titel. Daarentegen hebben boekhouders wel een wettelijk vastgelegde positie.” Dat was dus wel even wennen, voor Mike Janse toen hij tweeënhalve jaar geleden door KPMG werd uitgezonden naar São Paulo. Inmiddels heeft hij het accountantskantoor verlaten en werkt hij in het zuidelijker gelegen Porto Alegre als cfo Latijns-Amerika voor De Lage Landen, de leasedochter van de Rabobank. “Het vak is hier veel minder gespist op audit, er veel meer op het daadwerkelijk controleren van de boeken. Accountants zijn hier erg gericht op documenten en minder zoals bij ons op processen. Dat lijkt in onze ogen een beperking, aan de andere kant betekent het wel dat ze in het controleren van documenten wel heel

erg goed zijn. Daar zouden we in Nederland nog wat van kunnen leren.”

Interne opleidingen

De geringe status van de RA heeft uiteraard zijn weerslag op de opleidingen. Sterker nog: een aparte universitaire opleiding bestaat er niet. Janse: “In Brazilië begint men veel jonger met werken dan in Nederland. Het is heel normaal dat men op zeventienjarige leeftijd al start. Tegelijkertijd gaat men elke avond van zeven tot elf uur naar de universiteit. Overigens moet je je daarbij niet het niveau van onze universiteiten verwachten. Het niveau is hier lager. Aan het einde van de studie weten de studenten dus minder dan hun leeftijdgenoten in Nederland. Het gevolg is dat alle accountantskantoren interne opleidingen hebben opgezet om hun medewerkers specifiek in het vak verder te scho-

FOTO: ZEFA IMAGES

om de vijf jaar or wisselen'

len. Dat is hard nodig. Vaak ontbreekt het beginnende accountants aan kennis over de basisbeginselen van met name de controleleer."

Fors gegroeid

Doordat hij zelf twee jaar voor een van de kantoren van de big four heeft gewerkt, heeft Janse een goed overzicht van de machtsverhoudingen binnen de accountancy in Brazilië. "PricewaterhouseCoopers heeft hier het grootste marktaandeel. Het kantoor heeft zo'n 2.500 medewerkers. Dan volgt Deloitte, dat enkele jaren geleden fors is gegroeid omdat het de Braziliaanse tak van Arthur Andersen heeft overgenomen. Deloitte heeft hierdoor nu in het hele land zo'n tweeduizend medewerkers. Dan volgen KPMG en Ernst & Young, die nagevoeg even groot zijn. Met elk 1.100 mensen. Alle kantoren hebben hun belangrijkste vesti-

ging in São Paulo. Deze enorme stad, met twintig miljoen inwoners, is het economisch zwaartepunt van het land."

Gedwongen rotatie

De regelgeving ten aanzien van de accountancy verschilt in Brazilië op één punt wezenlijk van wat elders gebruikelijk is: Banken en beursgenoteerde bedrijven moeten om de vijf jaar van accountantskantoor veranderen. Janse: "Er zijn maar weinig andere landen waar deze maatregel geldt. Men probeert hiermee uiteraard een al te innige verstrengeling tussen opdrachtgever en accountantskantoor te voorkomen. Maar de maatregel heeft ook nog een ander effect. Omdat op een bepaald moment hele sectoren van accountantskantoor moesten veranderen, ontstond er een enorme concurrentieslag tussen de diverse kantoren.

Iedereen wilde per se bij de gedwongen rotatie zo veel mogelijk nieuwe klanten binnenhalen. Dat leidde ertoe dat alle kantoren hun prijzen fors lieten zakken. Dat is bijvoorbeeld gebeurd in 1998, toen de gehele banksector van kantoor moest veranderen. Maar het is natuurlijk onmogelijk om oneindig in prijs te zakken zonder dat dit gevolgen heeft voor de kwaliteit. Ik durf te beweren dat deze gedwongen rotatie als onbedoeld effect heeft dat de kwaliteit van de accountancy in Brazilië over de gehele linie is gedaald."

Minder materialistisch

Mike Janse heeft het bijzonder naar zijn zin in Brazilië. "Ik wilde na zes jaar bij KPMG in Amstelveen te hebben gewerkt wat anders. Het buitenland trok, als het maar geen Angelsaksisch land was, omdat de inhoud van het vak in die landen wel heel erg lijkt op hetgeen ik in Nederland al een tijdje had gedaan. Het werd uiteindelijk Brazilië, en dat is een juiste keuze geweest." Janse somt op verzoek enkele min- en pluspunten van het Zuid-Amerikaanse land op. "Absoluut minpunt is de enorme bureaucratie. En dan heb ik het niet alleen over de enorme rompslomp binnen het zakenleven waarmee ik in mijn werk te maken krijg. Maar ook privé loop je regelmatig tegen de bureaucratie op. Iets simpels als het aanvragen van een telefoon-aansluiting kan hier heel lang duren. Een ander minpunt is de onveiligheid, met name in een stad als São Paulo. Uiteraard zijn er ook pluspunten. Bijvoorbeeld het klimaat en de mentaliteit van de bevolking: de vrolijkheid, de manier waarop men omgaat met problemen. Veel mensen zijn hier arm. Maar toch leidt dat niet tot enorme treurnis. Het lijkt wel of mensen hier minder materialistisch zijn. Ze genieten van het leven ondanks dat ze weinig bezitten."

Carnaval

Deze positieve levenshouding komt elk jaar tot een apotheose in het carnaval. Mike Janse heeft zich er inmiddels een keer volledig ingestort. "Ik heb meegelopen in de carnavalsoptocht in Rio. Er is dan een competitie tussen de diverse sambascholen in de stad. In een groot stadion is er een soort van concours. Iedere school krijgt zeventig minuten om door het stadion heen te trekken, begeleid door een speciaal gecomponeerde samba die continu wordt herhaald. Als buitenstaander kun je daaraan meedoen. Ik heb me via internet aangemeld. Daags voor het concours kun je dan je kostuum in ontvangst nemen. En dan ga je per sambaschool met zo'n vijfduizend man door het stadion. Dat is een unieke ervaring." ■